

شهید رجایی آذربایجان غربی برادران
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد "M.A"

بررسی محیطزیست از دیدگاه فقه و حقوق اسلامی و تاثیرات
تربیتی آن در جامعه

پژوهشگر:

اسمعیل مهدیان

استاد راهنما:

دکتر سیامک جعفرزاده

استاد مشاور:

دکتر رحیم شبانی

پاییز ۱۳۹۶

بیت‌الافتخار

تقدیر و تشکر:

به مصداق «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» بسی شایسته است از استادان فرهیخته و فرزانه دکتر سیامک جعفرزاده، دکتر رحیم شبانی که با کرامتی چون خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشیدند و گلشن سرای علم و دانش را با راهنمایی های کار ساز و سازنده بارور ساختند.

(وینز کیهم و یعلمهم الکتاب و الحکمه).

تقدیم به:

خانواده عزیز و مهربانم؛

به پاس عاطفه سرشار و گرمای امیدبخش وجودشان که در این سردترین روزگاران
بهترین پشتیبان است.

به پاس قلب های بزرگشان که فریاد رس است و سرگردانی و ترس در پناهشان به
شجاعت می گراید.

و به پاس محبت های بی دریغشان که هرگز فروکش نمی کند
این مجموعه را به همسر و خانواده عزیزم تقدیم می کنم

شکر خدا که هر چه طلب کردم از خدا برمنت های همت خود کامران شدم

چکیده:

موضوع محیط‌زیست از مسائل مهم فقه و حقوق اسلامی به شمار می‌رود و یکی از موضوعات فقه اسلامی حفظ جان و مال است که با زیستن در محیط سالم و امن امکان پذیر است و فقط زمانی حاصل می‌شود که انسان از محیط طبیعی سالم (نه مصنوعی) و دلگشا بهره‌مند باشد محیط‌زیست سالم تاثیر شگرفی بر روح و روان آدمی دارد و امروزه محیط‌زیست و محافظت از این نعمت الهی در جایگاه رفیعی در اجتماع قرار گرفته است که مفهوم ارزش اخلاقی را به خود اختصاص داده است.

و زمان آن رسیده است که از این ثروت بی انتها و لایزال حمایت شود اما متأسفانه در عصر حاضر محیط‌زیست انسانی و طبیعی توسط خود انسان در معرض آسیب‌های جدی و فراوانی قرار گرفته است که جبران آن خسارات بسیار مشکل است.

مطالعه حاضر از منابع اصیل شامل قرآن کریم، کتاب‌های معتبر حدیث، مجلات دینی و علمی می‌باشد و از سایت‌های معتبر جمع‌آوری گردیده و سعی نموده اطلاعات لازم در ارتباط با محیط‌زیست و موضوعات تحت بررسی آن شامل فقه، جامعه، جمع‌آوری و مورد بحث قرار دهد که در دو بخش کلی و پنج فصل تدوین گردید.

اسلام برای محیط‌زیست احکام و آداب خاصی دارد که این احکام و آداب به عنوان راهکارهایی در حوزه های مختلف عملکرد انسان در رابطه با طبیعت مورد ارزیابی قرار گرفته است از جمله راهکارهایی فقهی قاعده لاضرر، قاعده اتلاف- استیمان و ... و راهکارهای بهداشتی و احکام به عنوان تعامل انسان و جامعه و راهکارهای اخلاقی تحت عنوان تعامل انسان و سایر موجودات آمده است.

واژه‌های کلیدی: محیط‌زیست، فقه و حقوق، تاثیرات تربیتی و جامعه.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول کلیات	۱
۱-۱- مقدمه:	۲
۲-۱- طرح مسئله:	۲
۳-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش	۳
۴-۱ سوالات تحقیق:	۵
۱-۴-۱ سوال اصلی:	۵
۲-۴-۱ سوالات فرعی	۵
۵-۱ فرضیه‌های تحقیق	۵
۱-۵-۱ فرضیه اصلی	۵
۲-۵-۱ فرضیه‌های فرعی	۵
۶-۱ اهداف تحقیق	۵
۱-۶-۱ اهداف اصلی:	۵
۲-۶-۱ اهداف فرعی:	۶
۷-۱ روش تحقیق:	۶
۸-۱ روش گردآوری اطلاعات	۶
۹-۱ ابزار گردآوری اطلاعات	۶
۱۰-۱ شیوه تجزیه و تحلیل اطلاعات	۷
فصل دوم تعریف مفاهیم نظری	۸
۱-۲ تعریف لغوی محیط‌زیست	۹
۲-۲ تعریف اصطلاحی محیط‌زیست	۹
۳-۲ مفهوم محیط‌زیست	۹
۴-۲ اکولوژی محیط‌زیست	۱۰

- ۵-۲ تعریف لغوی فقه و اصطلاحی آن ۱۰
- ۱-۵-۲ فقه در لغت ۱۰
- ۲-۵-۲ فقه در اصطلاح ۱۰
- ۳-۵-۲ تعریف علم فقه ۱۰
- ۴-۵-۲ فایده اصول فقه ۱۱
- ۶-۲ بحث حقوقی محیط‌زیست ۱۱
- ۱-۶-۲ حق چیست؟ ۱۱
- ۲-۶-۲ اصطلاح حقوق : ۱۱
- ۳-۶-۲ تعریف حق در جامعه اسلامی: ۱۲
- ۱-۳-۶-۲ در مفهوم خاص: ۱۲
- ۲-۳-۶-۲ در مفهوم عام: ۱۲
- ۷-۲ معنی تربیت چیست: ۱۲
- ۱-۷-۲ تعریف اصطلاحی تربیت ۱۳
- ۸-۲ هدف تربیت اسلامی ۱۳
- ۹-۱ پیشینه تحقیق (مروری بر تحقیقات انجام شده) ۱۳
- ۱-۹-۲ تحقیقات انجام شده در داخل از کشور ۱۴
- ۲-۹-۲ تحقیقات انجام شده در خارج کشور ۱۴
- ۱۰-۲ تاریخچه شکلگیری سازمان محیط‌زیست ایران ۱۴
- ۱۱-۲ جایگاه محیط‌زیست در قانون اساسی کشور ایران ۱۴
- ۱۲-۲ حقوق سازمان محیط‌زیست و در ایران ۱۵
- ۱-۱۲-۲ ماده ۱۰- بند الف شکار و صید در فصول و ساعات ممنوع ۱۵
- ۲-۱۲-۲ عنصر قانونی در جرایم تخریب منابع طبیعی و عرصه‌های طبیعی ۱۵
- ۱۳-۲ ظهور حقوق محیط‌زیست در جهان ۱۶
- ۱۴-۲ مواد حقوقی محیط‌زیست در جهان ۱۶

۱۷-۲	تحولات حقوق بین الملل محیط‌زیست	۱۷
۱۶-۲	اعلامیه کنفرانس ملل متحد در مورد انسان (اعلامیه استکهلم)	۱۸
۱۶-۲	اصل ۲۱	۱۸
۱۷-۲	منشور جهانی طبیعت	۱۹
۱۸-۲	بررسی خسارت زیست محیطی در کنوانسیون های اخیر	۲۰
۱۸-۲	کنوانسیون لوگانو	۲۰
۱۸-۲	کنوانسیون بازل	۲۰
۱۸-۲	کنوانسیون روتردام	۲۲
۱۹-۲	برنامه محیط‌زیست ملل متحد	۲۲
۱۹-۲	رهیافت راهبردی مدیریت بین‌المللی مواد شیمیایی (سایکم)	۲۴
۲۵	فصل سوم بخش اول رابطه فقه و محیط زیست	۲۵
۱-۳	جایگاه انسان در طبیعت	۲۶
۲-۳	اهمیت محیط‌زیست و ضرورت آن	۲۶
۳-۳	جایگاه طبیعت برای انسان	۲۷
۴-۳	تفاوت محیط‌زیست با طبیعت	۲۸
۵-۳	انواع محیط‌زیست	۲۸
۶-۳	انواع زیستگاه در جهان	۲۸
۷-۳	رابطه فقه و محیط‌زیست	۲۹
۱-۷-۳	جایگاه محیط زیست در فقه	۳۰
۲-۷-۳	منابع زیست محیطی از دیدگاه فقه	۳۱
۳-۷-۳	محیط‌زیست و بُعد انسانی از نگاه فقه	۳۲
۴-۷-۳	اخلاق زیست محیطی اسلام از دیدگاه فقه	۳۲
۸-۳	بررسی فرهنگ زیست محیطی از نگاه فقه	۳۳
۹-۳	مالکیت منابع زیست محیطی از دیدگاه فقه	۳۴

- ۳-۱۰ بررسی بهداشت محیط زیست در فقه..... ۳۵
- ۳-۱۱ آلودگی محیط زیست در اسلام..... ۳۶
- ۳-۱۲ راهکارهای فقهی اسلام برای حفظ محیط زیست:..... ۳۷
- ۳-۱۳ قاعده اتلاف..... ۳۹
- ۳-۱۴ اشاره آیات قرآن در چهار دسته برای محیط زیست..... ۴۰
- ۳-۱۵ سوگند خداوند به عناصر طبیعت..... ۴۲
- ۳-۱۵-۱ سوگند به باد..... ۴۳
- ۳-۱۵-۲ سوگند به آسمان..... ۴۳
- ۳-۱۵-۳ سوگند به کوه..... ۴۳
- ۳-۱۵-۴ سوگند به ستاره..... ۴۴
- ۳-۱۵-۵ سوگند به ماه..... ۴۴
- ۲-۱۵-۶ سوگند به زمین..... ۴۴
- ۳-۱۶ قرآن محیط زیست را حق همگان میداند..... ۴۶
- ۳-۱۷ امکان شناخت طبیعت..... ۴۷
- ۳-۱۸ قرآن و علوم طبیعت..... ۴۸
- ۳-۱۹ تفکر در خلقت طبیعت..... ۴۹
- ۳-۲۰ عبرت از طبیعت..... ۵۰
- ۳-۲۱ توازن در طبیعت:..... ۵۱
- ۳-۲۱-۱ توصیه اسلام به بهره‌گیری از منابع طبیعی..... ۵۱
- ۳-۲۲ مسائل مهم طبیعت از دیدگاه قرآن..... ۵۲
- ۳-۲۳ فوائد عناصر در طبیعت از دیدگاه قرآن..... ۵۲
- ۳-۲۳-۱ تناسب باران:..... ۵۳
- ۳-۲۳-۲ باد:..... ۵۳
- ۳-۲۳-۳ کوهها:..... ۵۳

۵۴ فواید آفرینش کوه ها ۴-۲۳-۳
۵۴ شب و روز ۵-۲۳-۳
۵۴ آسمان ۶-۲۳-۳
۵۵ هوا: ۷-۲۳-۳
۵۵ خورشید ۸-۲۳-۳
۵۵ ماه ۹-۲۳-۳
۵۵ ۲۴-۳ طبیعت در سیره علوی
۵۵ ۱-۲۴-۳ اولین درختان کاشته شده در زمین:
۵۶ ۲۵-۳ سیره رسول خدا(ص) درباره کشاورزی
۵۸ ۲۶-۳ همت به عمران و آبادی
۵۹ ۲-۲۶-۳ رابطه ایمان با آباد کردن زمین
۶۰ ۲۷-۳ نهی از قطع درختان و از بین بردن مزارع و گیاهان
۶۱ ۲۸-۳ ویژگی های مشترک طبیعت و انسان
۶۲ « أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا » (سوره نبا آیه ۶)
۶۲ ۲۹-۳ پرستش طبیعت از دیدگاه ادیان
۶۳ ۳۰-۳ محیط‌زیست در آثار نویسندگان اسلامی
۶۵ فصل سوم بخش دوم رابطه حقوق و محیط زیست
۶۶ ۳۱-۳ مبانی علم حقوق
۶۶ ۱-۳۱-۳ حقوق علم است یا هنر
۶۷ ۲-۳۱-۳ مبانی حقوق محیط‌زیست
۶۷ ۳-۳۱-۳ محتوای حقوق محیط‌زیست
۶۸ ۴-۳۱-۲ ویژگی حقوق محیط‌زیست
۶۹ ۵-۳۱-۲ هدف حقوق محیط‌زیست
۶۹ ۳۲-۳ انواع حق

۶۹ ۱-۳۲-۳ حقوق سیاسی :
۶۹ ۲-۳۲-۳ حقوق عمومی:
۶۹ ۳-۳۲-۳ حقوق خصوصی
۶۹ ۱-۳-۳۲-۳ حق طبیعی
۷۰ ۲-۳-۳۲-۳ حق اولویت
۷۰ ۳-۳-۳۲-۳ در حقوق مالی مانند
۷۰ ۴-۳-۳۲-۳ حقوق مالکیت فکری:
۷۰ ۵-۳-۳۲-۳ حق بر آب (مواد ۱۱ و ۱۲ میثاق بین المللی)
۷۱ ۶-۳-۳۲-۳ حقوق بر محیط سالم طبیعی (میثاق بین المللی)
۷۱ ۳۳-۳ حوزه عملکرد حقوق محیط زیست
۷۲ ۳۴-۳ تاریخ حقوق محیط زیست
۷۲ ۳۵-۳ مفهوم جرم محیط زیست:
۷۲ ۳۶-۳ حقوقهای حافظ محیط زیست
۷۳ ۳۷-۳ حقوق محیط زیست در اسلام
۷۴ ۳۸-۳ احکام کلی و عام درباره محیط زیست:
۷۵ ۲-۳۸-۳ تجاوز به حقوق دیگران توسط افراد دیگر
۷۶ ۳۹-۳ حق بهره وری از طبیعت توسط انسان
۷۶ ۴۰-۳ حقوق حیوانات از دیدگاه معصومین (ع)
۷۸ ۴۱-۳ حقوق حیوانات در غرب
۷۹ ۴۲-۳ تعامل انسان با حیوانات
۸۰ فصل چهار تاثیرات تربیتی آن در جامعه
۸۱ ۱-۴ تاثیر عوامل زیست محیطی (طبیعت) بر انسان از دیدگاه امام علی (ع)
۸۱ ۲-۴ تاثیرات محیط بر تفاوت های انسانی
۸۲ ۳-۴ تاثیر محیط در شخصیت انسانها:

- ۴-۴ نقش عناصر طبیعت بر انسان ۸۳
- ۴-۴-۱ تاثیر آب بر روحیه انسان ۸۳
- ۴-۴-۲ هوا ۸۴
- ۴-۴-۳ بادهای: ۸۴
- ۴-۴-۴ نقش زمین: ۸۵
- ۴-۴-۵ فواید درختان ۸۶
- ۴-۵ محیط سالم باعث ایجاد روحیه سالم می شود. ۸۶
- ۴-۶ ارتباط با طبیعت ساده ترین راه شاد شدن انسان ۸۷
- ۴-۷ تماشای طبیعت و حس زیبایی در انسان ۸۸
- ۴-۸ طبیعت و موسیقی آن الهام بخش بشر ۸۹
- ۴-۹ فواید گل و گیاه از دیدگاه ائمه ۹۰
- ۴-۱۰ تاثیرات کلی گیاهان و گلها بر روحیه انسان ۹۱
- ۴-۱۰-۱ بهبود روحیه با تماشای گل ها ۹۱
- ۴-۱۰-۲ گل ها باعث روابط دوستانه می شوند. ۹۱
- ۴-۱۰-۳ تاثیر گل ها بر بصر انسانها. ۹۱
- ۴-۱۰-۴ تلطیف روح و روان انسانها: ۹۲
- ۴-۱۰-۵ گل و گیاه باعث ایجاد حس نگرش مثبت به زندگی انسانها ۹۲
- ۴-۱۰-۶ باعث بهبود سلامت جسم میشود ۹۲
- ۴-۱۱ رنگ ها و تاثیرات آن بر انسان ۹۲
- ۴-۱۲ تاثیر زیبایی های طبیعت در زندگی انسان ۹۳
- ۴-۱۲-۱ محسوس ۹۴
- ۴-۱۲-۲ زیبایی معقول ۹۴
- ۴-۱۳ غفلت از رابطه انسانی و جهان آفرینش ۹۵
- ۴-۱۴ طبیعت عامل تفکر و تدبیر در خالق آن ۹۵

۹۶ ۱۵-۴ تقسیم طبیعت به دسته های چهارگانه

۹۷ ۱۶-۴ طبیعت و نمادهای آن

۹۸ فصل پنجم نتیجه گیری، راهکارها

۹۹ ۱-۵ نتیجه گیری

۱۰۰ ۲-۵ پیشنهادات کاربردی

۱۰۰ ۳-۵ راهکارهای حمایتی از محیط زیست

۱۰۲ منابع

۱۰۳ منابع

۱۰۳ منابع فارسی:

۱۱۱ منابع غیر فارسی

۱۱۳ فتاوی مراجع عظام درباره محیط زیست (پیوست فقهی محیط زیست)

۱۱۳ پیوست ۱

۱۱۴ پیوست ۲

۱۱۵ پیوست ۳

۱۱۵ پیوست ۴

۱۱۶ پیوست ۵

فصل اول

کلیات

۱-۱- مقدمه:

طبیعت موهبتی بزرگ است که خداوند متعال به بشر ارزانی داشته تا در تمام ادوار تاریخ با عمران و آبادانی آن، همه‌ی انسان‌ها و موجودات از آن بهره‌مند شوند، از این‌رو حق بهره‌مندی از آن را باید از مصادیق مهم حقوق بشر نام برد. قرآن کریم تجاوز و تعدی به طبیعت را فساد در زمین دانسته که عذاب اخروی و مسئولیت دنیوی را در پی خواهد داشت.

محیط‌زیست در روزگار ما به یک بحران جهانی تبدیل‌شده و به منطقه یا کشور یا اقلیم خاص تعلق ندارد. تخریب محیط‌زیست به سرعت گسترش یافته و به یکی از معضلات و بحران‌های زندگی انسان مبدل گشته است که همه جهانیان را به فکر واداشته است. زیرا محیط‌زیست ارتباط تنگاتنگ با حیات و سلامت جامعه انسانی داشته و تخریب آن زندگی همه جانداران را تهدید خواهد کرد.

۱-۲- طرح مسئله:

خداوند با خلق زمین و کلیه موجودات روی آن بالاخره انسان را می‌آفریند تا بقیه مخلوقات در خدمت و بهره‌مندی وی قرار گیرد، و از اینجا حکم سروری و سلطه خود بر طبیعت را دریافت ولی همین انسان هم عامل و هم قربانی تخریب محیط‌زیست است.

ما باید کوهی زمین را قادر بسازیم که خود را نو کند ما باید شرایط مادی، ذهنی و معنوی مردمان را بهبود بخشیم ما باید ارزش‌هایی را پرورش دهیم که امکانات بشر را افزایش دهد. نیاکان ما به وحدت همه موجودات زنده و غیرزنده اعتقاد داشتند. ما باید این احساس یگانگی با هم‌نوعان دیگرگونه‌ها و شکل‌های آینده را دوباره بازیابیم و در قبال آنها مسئولیت نشان دهیم

حفاظت طبیعت حالتی از هماهنگی بین انسان و زمین است به زعم حدود یک قرن تبلیغات هنوز پیشرفت در زمینه حفاظت سرعت لاک پشت وار دارد پیشرفت در این زمینه هنوز عمدتاً از ایراد خطابه‌های آتشین تجاوز نمی‌کند در چهل سال اخیر هنوز هم در قبال هر گام به پیش دو گام به عقب برداشته‌ایم (ژرژ تومه ، ۱۷۳، ۱۹۹۰)

در همین راستا بسیاری از طرفداران حفظ محیط‌زیست در سراسر جهان قرن بیستم را به دلیل روند مداوم آلودگی محیط‌زیست در این دوره قرن غم انگیز نام نهاده‌اند، توسعه اقتصادی بسیاری از نقاط جهان به نابودی محیط‌زیست منجر گردیده است.

توسعه اقتصادی در بیشتر موارد پیشی گرفته و این امر سبب شده تا محیط‌زیست در تمامی ابعاد خود (هوا ، آب ، خاک) هزینه‌های زیادی بپردازد. فقه و حقوق به دنبال بررسی محیط‌زیست و تاثیرات تربیتی آن در جامعه است تا با بهره‌گیری اصول و قواعد خود بتواند از تاثیرات آن بر روح و

روان جامعه بکاهد و از روند روبه رشد و سرعت تخریب بکاهد یا حداقل کم‌تر شود و شاهد حفظ محیط‌زیست باشیم و آن را به عنوان شریک برابر قبول کنیم تا بتوانیم بصورت عادلانه با آن رفتار کنیم.

کشورهای جهان بر آنند تا با پیشرفت‌های علمی و فنی از طبیعت بهره‌وری و بهره‌برداری بنمایند بدون اینکه به مسئله تخریب محیط‌زیست فکر کنند. آموزش‌های اخلاقی، فکری دانش آموزان، درک ارزش‌ها، تشخیص بعد فرهنگی، تدریس و نقش آموزش و پرورش در حفظ محیط‌زیست کمک شایانی می‌کند و این مسئله باعث تخریب کم‌تر می‌شود. با توجه به ارتباط فقه و حقوق با محیط‌زیست می‌توان از فوائد و اصول آن برای حفظ محیط‌زیست کمک کرد و نقش آن را در زندگی انسان‌ها درک کرد و به این نتیجه رسید که مالک حقیقی جهان خداوند است که به حفظ محیط‌زیست تاکید کرده و هر گونه تجاوز و تخریب آن را امری ناپسند می‌داند. در این تحقیق سعی شد از روش توصیفی، تحلیلی، کتابخانه‌ای استفاده شود با تجزیه و تحلیل به رابطه و فقه و حقوق با محیط‌زیست پی‌برده شود و دریابیم نقش آن با آرامش روحی و روانی جامعه چیست؟ و فقه و حقوق راه‌های درست استفاده کردن از طبیعت را به ما بیاموزد و در حفظ و نگهداری این میراث چندین هزار ساله پیش از خلقت انسان کوشا باشیم تا این میراث برای نسل‌های آینده هم باقی بماند (زرژر تومه، ۱۷۳، ۱۹۹۰)

۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش

محیط به مجموعه ویژگیها، عوامل و شرایطی گفته می‌شود که در اطراف یک موجود زنده وجود دارد و ممکن است او را تحت تاثیر قرار دهند به عبارت دیگر رابطه انسان و زمین، چگونگی تاثیر فرآیندهای زمینی بر روی انسان و نیز آثار فعالیت‌های انسان را بر روی زمین بررسی کرد. این بدان معنی است که انسان موجب جابه جایی مواد، ایجاد ضایعات و تجزیه چرخه طبیعی می‌شود و در سیستم طبیعی اطراف خود تغییراتی ایجاد شود که در نهایت بر روی کیفیت زیست خود انسان و نیز موجودات زنده دیگر محیط‌زیست اثر می‌گذارد. و با توجه به پیشرفت فناوری افزایش جمعیت و نیاز به منابع طبیعی و انرژی، این تغییرات شدیدتر شده است.

گسیختگی رابطه انسان با طبیعت در نتیجه توسعه فناوری-خواسته یا ناخواسته، دانسته یا نادانسته در بسیاری از موارد منجر به بر هم خوردن تعادل محیط و نابودی جلوه‌های مختلف زیست محیطی شده است. تا پیش از توسعه صنعت مدرن سیطره طبیعت بر زندگی انسان بیشتر از سلطه بشر بر طبیعت بود اما امروزه انسان چنان بر محیط‌زیست خود یورش آورده که هیچ فرآیند طبیعی از تاثیر فعالیت‌های بشر مصون نمانده است. باید گفت این سرمایه طبیعی موهبتی است بزرگ که خداوند

به بشریت ارزانی داشته تا در تمامی دوران‌ها و همه موجودات از آن بهرمنند شوند و حق استفاده از آن برای همه باشد. قرآن کریم در آموزه های دینی خود ضمن یادآوری و گوشزد این مطالب به انسان بر مصونیت طبیعت و منابع طبیعی و تعادل زیست محیطی از هر گونه تجاوز، تعدی تاکید ورزیده است و تجاوز و تعدی را فساد در زمین دانسته است.

روند روبه رشد آلودگی‌های زیست محیطی در جهان امروز و افزایش بحران‌های محیط‌زیست موجود باعث می‌شود که یک مشارکت همگانی برای حفظ محیط‌زیست ایجاد شود تا فرهنگ زیست محیطی در بین عموم گسترش یافته و اقشار مختلف اجتماع از مسائل و مباحث مربوط به محیط‌زیست آگاهی بیشتر یابند. انسان قرن بیست و یکم چنان گرفتار دنیای ماشینی خود شده است که اغلب فراموش می‌کند موجودات زنده دیگری هم روی این کره خاکی زندگی می‌کنند به طور قطع یکی از اموری که زمینه ساز سعادت و کمال انسان در دنیا و آخرت است داشتن محیط سالم و امن است. و داشتن روحی سالم، جسم سالم است و جسم سالم نیز فقط زمانی حاصل می‌شود که انسان از محیط‌زیست سالم و دلگشا بهرمنند باشد. محیط پاک و آراسته و خرم زندگی را شاداب و معطر می‌سازد.

زمانی در مورد طبیعت تفکر می‌کنیم که خطراتی او را محاصره کرده است سرعت انقراض به علت فعالیت‌های بشر شتاب فزاینده‌ای یافته است ما انسانها بزرگترین بحران انقراض را ایجاد نموده‌ایم. انسان از زمان خلقت خود از طبیعت بهره‌برداری کرده است آلودگی و تخریب محیط‌زیست و جمعیت و کاهش و نابودی منابع طبیعی این‌ها بحران‌هایی است که توسط انسان ایجاد شده است. لذا برای جلوگیری از این بحران‌ها، باید اقداماتی صورت گیرد.

۱- هدایت و مدیریت منابع طبیعی به عنوان مهم ترین منابع حیاتی نسل‌های آینده.
۲- وضع قوانین و مقررات مرتبط با محیط‌زیست تا در اجرای مدیریت خردمندانه موفقیت حاصل شود.

۳- برقراری تعادل بین حفظ محیط‌زیست و سلامتی انسان.

۴- اهمیت دادن به جایگاه حقوق محیط‌زیست و کسب اعتبار لازم برای آن (آذرنگ: ۱۳۶۴،

(۲۱۱)

۴-۱ سوالات تحقیق:

۴-۱-۱ سوال اصلی:

۱- فقه و حقوق اسلامی چه تدابیری برای حفظ محیط زیست دارد؟

۴-۱-۲ سوالات فرعی

۱- اصول و قواعد پیشگیری از تخریب محیط زیست یا (حفظ محیط زیست) در فقه چیست؟

۲- مسئولیت فقه و حقوق در حفاظت از محیط زیست و جلوگیری از تخریب چیست؟

۳- تاثیر آثار تخریب محیط زیست در جامعه انسانی چیست؟

۵-۱ فرضیه های تحقیق

۵-۱-۱ فرضیه اصلی

۱- به نظر می رسد قواعد فقه ، حقوق اسلامی مشحون از اشارات و احکام حفظ محیط زیست است.

۵-۱-۲ فرضیه های فرعی

۱- به نظر می رسد اصول و قواعد فقه می تواند در حفظ محیط زیست و پیشگیری از تخریب آن کمک کند.

۲- به نظر می رسد فقه در حفظ محیط زیست و حمایت از آن مسئولیت دارد.

۳- به نظر می رسد آسیب های ایجاد شده در محیط زیست بر جامعه انسانی تاثیر منفی دارد..

۶-۱ اهداف تحقیق

اهداف تحقیق به اهداف اصلی و فرعی تقسیم می شود شامل موارد زیر است:

۶-۱-۱ اهداف اصلی:

۱- چه ارتباطی بین فقه و حقوق اسلامی با محیط زیست است؟

۲- چگونه فقه و حقوق اسلامی به حفظ محیط زیست کمک می کند؟

۳- فقه و حقوق اسلامی چه اصول و قواعدی برای حفظ محیط زیست دارد؟

۴- چرا محیط زیست از نظر قرآن کریم اهمیت دارد؟

۵- جایگاه محیط زیست در فقه و حقوق اسلامی کجاست؟

۱-۶-۲ اهداف فرعی:

- ۱- محیط زیست چه تاثیری بر جامعه دارد؟
- ۲- محیط زیست چه تاثیری بر تربیت انسانها دارد؟
- ۳- تاثیر عوامل محیط زیست در جامعه چیست؟
- ۴- دعوت مردم به حفظ محیط زیست به پشتوانه راه حل های دین

۱-۷ روش تحقیق:

روش تحقیق ، توصیفی، تحلیلی، کتابخانه‌ای در روش کتابخانه‌ای از طریق فیش برداری از کتب و استفاده از مقالات معتبر علمی و فقهی و حقوق اسلامی و مراجعه به پایگاه‌های اینترنتی با استفاده از روش تجزیه و تحلیل مطالب تحقیق بررسی می‌شود.

۱-۸ روش گردآوری اطلاعات

برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز این پژوهش محقق ابتداء پس از بررسی موضوع تحقیق که به منابعی نیازمند است با مراجعه به کتابخای مرکزی آستان قدس رضوی شوشتر، و سایر کتابخانه هایی مانند کتابخانه علامه شیخ شوشتری، کتابهای مورد نیاز را تهیه و یا از طریق کتابفروشی‌های خریداری نموده است و برای تهیه مقالات از سایت های معتبر اینترنتی ، اقدام کرده است.

۱-۹ ابزار گردآوری اطلاعات

در پژوهش حاضر با توجه به نوع روش که فاقد جنبه‌ی آماری و پیمایشی است از روش توصیفی و تحلیلی بهره برده و از ابزار مورد نیاز جهت به دست آوردن اطلاعات مورد نیاز به کتابخانه مرکزی، مقالات علمی و اینترنتی مراجعه نموده ابتدا مطالب مورد نیاز با توجه به موضوع پایان نامه نکته برداری می‌گردد سپس اطلاعات فیش برداری شده ، پس از تحلیل و تفسیر با استفاده از روش مقایسه و ادراک عقلی و با توجه به مدارک موجود مورد بررسی قرار می‌گیرد آنگاه اطلاعات بررسی شده جمع‌بندی و با استفاده از شیویه نامه آیین نگارش دانشگاه پردیس شهید رجائی ارومیه پلان بندی می‌گردد.

۱-۱۰ شیوه تجزیه و تحلیل اطلاعات

با توجه به توصیفی بودن روش حاضر عمدتاً به وسیله تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده متکی به کتب معتبر فقهی و قرآن و احادیث می‌باشد و در نتیجه روش تجزیه و تحلیل اطلاعات بر توضیح مسئله محیط‌زیست پرداخته و با توجه به موضوع ارائه شده تحقیق انجام خواهد شد.